
Podręcznik historii literatury polskiej.

Biuletyn Polonistyczny 8/24, 5-17

1965

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

I. INSTYTUT BADAŃ LITERACKICH PAN

1. PODRĘCZNIK HISTORII LITERATURY POLSKIEJ

W r.1964 nastąpiła w Instytucie Badań Literackich zasadnicza zmiana koncepcji podręcznika historii literatury polskiej. Przedtem zmiierzano do opracowania pełnej wielotomowej syntezy literatury polskiej, przeznaczonej dla środowiska naukowego i równocześnie młodzieży akademickiej. Rozpoczęto w tym kierunku na szeroką skalę przygotowania organizacyjne i badawcze. Po ukończeniu opracowania szerszej syntezy miano opracować zwięzły podręcznik historii literatury polskiej dla użytku szkół akademickich. Zespół autorski musiał być ten sam. Jednakże nagłała potrzeba społeczna i dydaktyczna dostarczenia młodzieży akademickiej podręcznika, właśnie podręcznika, spowodowała zmianę koncepcji i odwrócenie porządku kolejnego obu opracowań: najpierw więc podręcznik, równocześnie zaś wstępne prace nad pełną syntezą. Po ukończeniu opracowania podręcznika akademickiego ma nastąpić wzmożenie prac nad pełną syntezą. Na decyzję tę wpłynęła również zmieniona sytuacja kadrowa: śmierć prof. K.Budzyka, autora staropolskiej części syntezy; odejście z Instytutu prof. W.Kubackiego, autora części obejmującej okres literatury romantycznej, oraz długotrwała choroba i w następstwie odejście z Instytutu prof. J.Kotta, autora części oświeceniowej. Decyzji o zmianie koncepcji w kierunku przygotowania zwięzlejszej syntezy, tzw. małego podręcznika, towarzyszyła zasadnicza reorganizacja zespołu autorskiego.

Obecnie zespół autorski przedstawia się jak niżej:

1. Piśmiennictwo średniowieczne - dr Jerzy Woronczak
2. Literatura okresu Renesansu - prof. Jerzy Ziomek
3. Literatura wieku XVII i czasów saskich - doc. Czesław Hernas
4. Literatura okresu Oświecenia - doc. Mieczysław Klimowicz
5. Literatura okresu romantyzmu - prof. M. Janion i prof. Maria Żmigrodzka
6. Literatura okresu pozytywizmu i realizmu - prof. H. Markiewicz
7. Literatura polska XX-go wieku (Młoda Polska i okres 1918-1939) - prof. Kazimierz Wyka.

W latach 1964-1965 odbywały się stałe spotkania zespołu autorskiego dyskutujące roboczo problemy periodyzacji, metodologii oraz zagadnienia układu i ujęcia.

Pod kątem dyskusji metodologicznej zorganizowana została w maju 1965 ogólnopolska konferencja naukowa na temat procesu historycznego w literaturze i sztuce.

W początku 1966 r. odbędzie się robocza dyskusja nad problemem stylu podręcznikowego, oparta na tekstach już przygotowanych przez autorów części staropolskiej i okresu romantyzmu.

Na koniec roku 1966 zostaną zakończone prace autorskie nad częścią staropolską i romantyczną, zamykającą się w 3 tomach.

Części obejmujące literaturę okresu pozytywizmu oraz literaturę XX wieku opracowane zostaną w latach 1966-1967.

Na sytuację tę składa się fakt, że prof. H. Markiewicz przystąpił do prac dopiero w r. 1965, ponieważ dotychczas zajęty był pracami nad podręcznikiem teorii literatury pt. "Główne problemy wiedzy o literaturze" (ukazała się w r. 1965), zaś prof. K. Wyka mógł przystąpić do prac dopiero po zwolnieniu ze stanowiska prorektora Uniwersytetu Jagiellońskiego. Fakt wyboru na to stanowisko zmusił go w r. 1963 do przerwania już rozpoczętej i zaawansowanej pracy.

Poszczególne okresy historycznoliterackie wymagają dodatkowych studiów szczegółowych, co zostało przewidziane w indywidualnych planach naukowych pomocniczej kadry Instytutu.

Owe studia szczegółowe wiążą się również z przygotowaniem do pełnej syntezy historii literatury polskiej.

Uzupełnieniem prac nad podręcznikiem akademickim jest publikacja wielotomowego wydawnictwa przeznaczonego dla nauczycieli i szerokiego ogółu czytelniczego pt. *Obraz literatury polskiej XIX i XX w.* Prace nad tym wydawnictwem postępują jak niżej:

Seria IV. *Literatura polska w okresie realizmu i naturalizmu*
T. I (poezja okresu) ukazał się w r. 1965
T.II (proza okresu) przekazany do Wydawnictwa PWN
w 1964 r.

Seria V. *Literatura w okresie Młodej Polski*
T. I (poezja okresu) { obydwie przekazane do wydawni-
T.II (dramat okresu) { ctwa w r. 1965

W przygotowaniu:

Seria IV. *Literatura polska w okresie realizmu i naturalizmu*
T.III (dramat okresu) - zostanie oddany do wydawni-
ctwa w r. 1966. ctwa w r. 1966.

Seria V. *Literatura w okresie Młodej Polski*
T.III (proza okresu) zostanie przekazany do wydaw-
nictwa w r.1965.

Poniżej podaje się zwięzłe noty pióra autorów poszczególnych części podręcznika dotyczące ich koncepcji oraz stanu prac.

Średniowiecze

Średniowieczna część podręcznika obejmuje okres od najdawniejszych zabytków literackich do początku XVI wieku, z tym, że przedstawienie rozwoju niektórych typowo średniowiecznych gatunków literatury religijnej będzie doprowadzone aż do czasów reformacji, natomiast twórczość humanistyczna drugiej połowy XV wieku zostanie omówiona w części renesansowej.

Przedmiotem wykładu jest całokształt piśmiennictwa w języku polskim i łacińskim, a także literatura ustna, ta ostatnia w zasadzie tylko na podstawie współczesnych zapisów i wzmianek.

Obszernie i chyba szerzej niż w częściach poświęconych późniejszym okresom zostanie potraktowane tło ogólnokulturalne i kultura literacka (literatura i jej teoria w szkolnictwie, skład bibliotek).

Układ części średniowiecznej podręcznika jest następujący:

- I. Proces kształtowania się średniowiecznej kultury polskiej na tle ogólnego procesu historycznego.
- II. Instytucje i korespondencje ważne dla kultury artystycznej, w szczególności dla literatury.
- III. Proces kształtowania się literatury.
- IV. Gatunki literatury łacińskiej i jej rozwój.
- V. Gatunki literatury polskiej i jej rozwój.

Zasadniczą trudnością przy przedstawieniu dziejów naszej literatury średniowiecznej jest fragmentaryczny stan jej zachowania, dający się szczególnie jaskrawo odczuć w zakresie literatury w języku narodowym, choć i zasoby rękopisów łacińskich poniosły ogromne straty. Inną trudność stanowi brak kompletnej ewidencji zbiorów rękopiśmiennych. Prace inwentaryzacyjne prowadzone obecnie w tym zakresie przez różne ośrodki (filozofów, historyków sztuki, muzykologów, historyków literatury i same biblioteki) będą mogły być tylko częściowo uzyskane, choć wiadomo, że ich wyniki zmieniają w wielu punktach dotychczasowe syntezy, np. w odniesieniu do dziejów myśli naukowej Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Prace redakcyjne są najbardziej zaawansowane w zakresie popularnych gatunków literatury religijnej. Całość będzie przypuszczalnie gotowa z końcem bieżącego roku.

Jerzy Woronczak

Literatura okresu Renesansu

Autor części 2 tomu I podręcznika Historii literatury polskiej (Renesans) akceptuje, podobnie jak autorzy części pozostałych, ogólne założenie metodyczne, według którego podręcznik powinien przedstawić proces historycznoliteracki epoki czyniąc jednakże wyjątek od tej zasady dla najważniejszych pi-

sarzy, którym ze względów dydaktycznych poświęcone zostaną odrębne ujęcia portretowe. W tym wypadku: Rejowi, Kochanowskiemu, Szarzyńskiemu.

Dużą trudność w ustaleniu granic części 2 tomu I stanowią daty początkowe i końcowe okresu. Omówienie literatury Renesansu zacznie się od drugiej połowy wieku XV i skończy na przełomie wieku XVI i XVII, z tym, że omawiane będą procesy dobiegające końca zarówno wieku XVI, jak i przechodzące za-
gonami w wiek XVII. Autor tej części akceptuje przekonanie sąsiada z wieku XVII, że literatura tego stulecia nie jest prostą kontynuacją i schyłkiem Renesansu, lecz odmienną jakością. Rozstrzygnięcie, do której części podręcznika należy dany fakt graniczny, jest tak dalece trudne, jeśli nie niemożliwe, że postanowiono przyjąć zasadę - jeśli zajdzie potrzeba - dwukrotnego omawiania danego zjawiska: raz w części średniowiecznej, raz w części renesansowej (i analogicznie między wiekiem XVI i XVII).

Literatura Renesansu będzie rozpatrywana jako specyficzny, artystyczny wyraz narodzin i przekształceń nowożytnej filozofii człowieka. Z takiego programu wynika podział nie tyle na wewnętrzne wyraźne okresy, ile na rozdziały, których poszczególne odcinki będą się pokrywać, co z kolei pociągnie za sobą konieczność nawrotów i antycypacji. Dydaktyczny porządek historyczny wprowadzą natomiast umieszczone w aneksie tablice chronologiczne, zbudowane z kilku synchronicznych pionów. Przewidywane rozdziały:

- I. Wczesny humanizm i późne średniowiecze a więc okres prymitywów polskich i łacińskiej poesis docta.
- II. W kręgu reformacji, a więc literatura a ruchy religijno-społeczne, (zasadniczo do Soboru Trydenckiego lub do Zgody Sandomierskiej).
- III. Szczytowy okres rozwoju humanizmu.
- IV. Kryzys humanizmu i jego katolicka adaptacja (tu także późniejszy okres Kochanowskiego).

W roku akademickim 1964/65 zostały opracowane i przedyskutowane z całym zespołem podręcznika ogólne założenia meto-

dologiczne. Przewiduję, że do lata 1966 r. zostaną skompletowane materiały, pierwszej zaś redakcji tej części podręcznika należy oczekiwać z końcem roku 1966.

Jerzy Ziomek

Literatura barokowa

Konstrukcja epoki literackiej oparta została na obserwacji procesu kulturowego i charakterystyce odrębności nurtów kształtujących się od schyłku XVI wieku, rozwiniętych w drugim i trzecim ćwierćwieczu wieku XVII, później zaś podlegających swoistej redukcji.

Epoka oddzielona jest dwoma okresami pogranicznymi: 1580-1625 i 1740-1765, w których mieszają się zjawiska schyłkowe z nowatorskimi, przy czym te ostatnie opisane zostaną tylko w części wstępnej tj. w l.l. 1580-1625, jako świadectwo formowania się nowych rysów świadomości i nowych tendencji w poetykach. Analogiczne zjawiska w latach czterdziestych XVII w. potraktowane zostały jako zjawiska prekursorskie i wraz z okresem 1740-1765 przyporządkowane - na zasadzie okresu wstępnego - epoce Oświecenia.

Dla wyodrębnionej w ten sposób epoki przyjęto termin "literatura barokowa" z zastrzeżeniem, że terminu tego używa się w szerokim znaczeniu, określającym nurty wiodące wraz z kierunkami opozycyjnymi.

W okresie wstępnym, przy żywej jeszcze renesansowej praktyce twórczej, zarysowały się już wszystkie - charakterystyczne dla obrazu polskiego baroku - linie poszukiwań filozoficznych i artystycznych, dokonuje się prób rewizji nowej literatury do tradycji antycznych, średniowiecznych i renesansowych, prób wzbogacenia warsztatu o nowe wzory pisarskie i stanowiska, przyporządkowuje się funkcje literatury nowym tendencjom kulturowym charakterystycznym dla czasów kontrreformacji i stabilizacyjnej tendencji w kulturze szlacheckiej. Tendencje te najostrzej wystąpiły w grupach skrajnych (pisarze jezuitów, sowizdrzalcy), wyraźnie przy tym - choć w różnym nasileniu - rysuje się opozycyjność obu kierunków skrajnych wobec centralnego nurtu literatury, tj. wobec literatury ziemiańskiej.

W tym kręgu literackim - niezależnie od wewnętrznego zróżnicowania - główny kierunek poszukiwań w wieku XVII dotyczy różnych zakresów teorii "życiowej". Teoria ta jest punktem wyjściowym apoteozujących i krytycznych stanowisk, filozofii człowieka i historiozofii. W tej linii rozwojowej dojrzeją tendencje stabilizacyjne widoczne już w kulturze szlacheckiej przełomu XVI/XVII w. i sprzyjające utrzymaniu pewnych tradycji renesansowych w wieku XVII. (Wartość tych tradycji jest w literaturoznawstwie wyraźnie przeceniana).

Czesław Hernas

Literatura Oświecenia

Założeniem części oświeceniowej podręcznika jest przedstawienie procesu historycznoliterackiego zgodnie z istniejącym stanem badań (lata: ok. 1730-1764 - okres prekursorski, 1765-1795 - pełne Oświecenie). Jako zasadę periodyzacji wewnętrznej przyjęto podział według środowisk i generacji literackich. Przedstawia się on następująco:

Cz. I. Świt nowych idei - ok. 1730-1764.

Cz. II. Literatura stanisławowska w walce z sarmatyzmem, tu rozdziały:

1. Początki Oświecenia stanisławowskiego. Konfederacja barska.

2. "Złoty okres" literatury stanisławowskiej.

3. Lata schyłku. Powstanie nowych środowisk.

Cz. III. Sentymentalizm. Ośrodek puławski.

Cz. IV. Literatura Sejmu Czteroletniego, antytargowicka i powstanie kościuszkowskie.

Szczególną troską autora będzie przedstawienie specyfiki oświeceniowego klasycyzmu oraz sentymentalizmu, traktowanego, jako formy awansu nowych mieszczańskich i chłopskich bohaterów literackich wraz z ukształtowaniem się nowej etyki, sposobu odczuwania, stylu (w Polsce te cechy przenoszono często na postaci ze świata szlacheckiego). Autor zakłada również żywy udział literatury staropolskiej w procesie historycznoliterackim wieku XVIII. Jej staropolski model przeplatał się z nowymi tendencjami; raz była to ostra walka, to znów wzajemny

kompromis. Od czasu do czasu wybuchała ona z wielką siłą. Najpierw dochodzi do głosu w czasie konferencji barskiej w swej czysto "sarmackiej" barokowej postaci. Drugi wybuch już w innej "oświeceniowej" formie nastąpił w okresie Sejmu Czteroletniego i insurekcji Kościuszkowskiej. Zjawiska te towarzyszą zasadniczym przemianom w świadomości narodowej i determinują charakter procesu historycznoliterackiego.

Z poważniejszych trudności, jakie wyłaniają się podczas prac przygotowawczych do tej części podręcznika, należy wymienić przede wszystkim brak syntetycznych opracowań literatury Sejmu Czteroletniego i powstania kościuszkowskiego oraz problemów rokoka i sentymentalizmu. W obecnym stanie prac posiadam przygotowane materiały do cz. I i II oraz napisany w wersji brulionowej rozdział pierwszy cz. II (Początki Oświecenia stanisławowskiego. Literatura barska). Ukończenie całości wraz z oddaniem maszynopisu pracy przewiduję na drugą połowę 1966 roku.

Mieczysław Klimowicz

Literatura okresu romantyzmu

W obecnym stadium prac nad częścią podręcznika historii literatury polskiej, dotycząca okresu romantyzmu, skryształizowana została ostatecznie koncepcja procesu literackiego w latach 1795-1831 i ta też partia znajduje się obecnie w toku realizacji.

Przedstawiony konspekt pierwszej części podręcznika historii literatury polskiej okresu romantyzmu przyjmuje jako daty graniczne lata 1795-1831. Periodyzacja opiera się zatem na najważniejszych datach historii politycznej okresu. Nie widzimy celowości rewidowania tej tradycyjnej periodyzacji politycznej, gdyż problem romantycznego przełomu można przedstawić wyczerpująco jedynie na szerokim tle przemian świadomości narodu, zapoczątkowanych przez klęskę rozbiorów (inaczej trzeba by się było ograniczyć tylko do zarysowania inspiracji i wpływów literatury europejskiej). Romantyzm polski jest w poważnym stopniu odbiciem ogólnych prawidłowości europejskie-

go procesu literackiego, lecz jego odrębne oblicze narodowe da się wyjaśnić jedynie przez sumę doświadczeń porozbiorowych. Akcentując odrębność naszej literackiej formacji romantyzmu należy go również rozważać jako fazę kształtowania nowoczesnej kultury polskiej zapoczątkowanego już w dobie Oświecenia. Niezależnie od polemiki romantyzmu polskiego z Oświeceniem, w dobie jego rozkwitu dopiero realizuje się szereg zamierzeń i koncepcji ideowych i kulturalnych naszego wieku XVIII. Romantycy polscy są zbuntowanymi dziedzicami Oświecenia.

Przygotowanie romantycznego przełomu jest wątkiem organizującym obraz literatury okresu 1795-1831, ale nie stanowi w naszym ujęciu perspektywy wyłącznej. Odstąpić by należało od narzuconej przez polemikę romantyczną tradycji pejoratywnego oceniania klasycyzmu warszawskiego, dostrzec zaś w nim odrębną koncepcję kultury narodowej. Trzeba podkreślać również historyczne znaczenie sentymentalizmu - dla rozwoju zarówno romantycznego, jak realistycznego wariantu literatury XIX wieku. Ten punkt widzenia uzasadnia potrzebę traktowania literatury lat 1795-1831 jako całościowego splotu antynomicznych tendencji literackich, mieszczących się jednak w ramach ogólnego procesu przezwyciężania tradycji sarmackiego zacofania i kształtowania kultury nowożytnej Polski.

Lata 1822-1825 - okres formowania romantyzmu przedlistopadowego - zostaną w podręczniku szerzej przedstawione jako faza krystalizacji koncepcji światopoglądowych i stylu literackiego, jednak plan wykładu zmierza do odsłonięcia i ukazania korzeni przełomu, tkwiących w zapoczątkowanych o trzydzieści lat wcześniej przemianach świadomości narodowej.

K o n s p e k t

1. Doświadczenia historyczne schyłku XVIII i początków XIX wieku w świadomości narodowej epoki.
2. Główne koncepcje ideologiczne okresu.
3. Organizacja życia kulturalnego i naukowego. Życie literackie.
4. Literatura klasycyzmu.
5. Literatura sentymentalizmu.
6. Literackie przygotowanie romantyzmu.

7. Początki i rozwój romantyzmu przedlistopadowego.
8. Problematyka wczesnego romantyzmu.
9. Główne gatunki wczesnego romantyzmu i ich tendencje stylowe.
10. Świadomość teoretyczna wczesnego romantyzmu. Walka romantyków z klasykami.
11. Romantyzm przedlistopadowy - osiągnięcia i perspektywy.

Maria Janion
Maria Żmigrodzka

Literatura okresu pozytywizmu

Ma to być podręcznik uniwersytecki, a więc przede wszystkim książka do nauki. Dlatego też staranna selekcja materiału faktycznego, jasność i zwięzłość ujęcia, unikanie zarówno spornych koncepcji interpretacyjnych, jak i ocen impresjonistycznych - będą naczelnymi dyrektywami przy jej pisaniu. Wartościowaniu hierarchizującemu, wyznaczeniu miejsca pisarzy i dzieł w tradycji kulturalnej, zwiększeniu "temperatury emocjonalnej" wykładu służyć będzie dobór odpowiednich wypowiedzi wybitnych pisarzy i krytyków, dawnych i współczesnych.

Podręcznik omawia przede wszystkim prawidłowości rozwojowe literatury, ma dostarczyć studentom pojęć ogólnych potrzebnych do jej charakteryzowania. Proces historycznoliteracki ukazany tu będzie w następujących ujęciach przekrojowych:

1. Społeczno-polityczna charakterystyka okresu.
2. Zakres i funkcje literatury, jej miejsce wśród innych form kultury.
3. Świadomość literacka okresu.
4. Społeczne warunki i instytucje życia literackiego (m. in. czasopiśmiennictwo literackie).
5. Współistnienie pokoleń i dynamika prądów literackich.
6. Rozwój poszczególnych rodzajów literackich (z uwzględnieniem literatury regionalnej, ludowej, literatury dla dzieci i młodzieży i działalności przekładowej).

7. Współczesne i późniejsze oddziaływanie literatury pozytywistycznej; jej rola w kulturze narodowej;

8. Stan badań naukowych i kwestie sporne.

W ujęciu takim wybitne indywidualności pisarskie nie mogą zarysować się w sposób pełny i wyrazisty; w dalszej jednak części podręcznika znajdują się monograficzne charakterystyki rozwojowe twórczości Prusa, Orzeszkowej (opr. M. Żmigrodzka), Sienkiewicza (opr. S. Sandler) i Konopnickiej (opr. A. Brodzka), przy czym kilka ich najwybitniejszych, najbardziej reprezentatywnych utworów ukážemy w większym "zblíżeniu", w szczególnej interpretacji.

Materiał życiorysowy umieszczony będzie w słowniku bibliograficznym pisarzy; poza tym książka będzie zawierała bibliografię ogólną i tablice synchroniczne. Całość obliczona jest na ok. 600 str. maszynopisu.

Rozwój badań nad pozytywizmem w okresie powojennym, m.in. prace przygotowane do serii IV "Obrazu literatury polskiej" w znacznym stopniu ułatwią napisanie tego tomu podręcznika. Oświetlenie jednak niektórych problemów ogólnych nastrożca poważne trudności; tu należy m.in. stosunek powieści pozytywistycznej do powieści przedpowstańowej, socjologia życia literackiego (sytuacja ekonomiczna i zawodowa pisarza; instytucje życia literackiego; ruch wydawniczy i rozpowszechnienie książek itp.); czasopiśmiennictwo literackie w Galicji; czasopiśmiennictwo satyryczne; felieton prasowy; dyskusje literackie lat 1874-1881; rozwój wersyfikacji; przemiany języka literackiego i artystycznego.

Praca nad podręcznikiem znajduje się w fazie zbierania materiałów i równoczesnego formułowania koncepcji ogólnych, opracowałem m.in. problem pozytywizmu polskiego, charakterystykę powieści i świadomości literackiej okresu. W toku są prace zlecone dotyczące recepcji powieści zachodnioeuropejskiej w przekładach i krytyce literackiej.

Wobec braku doświadczenia w pracy podręcznikowej oraz obciążeń dydaktycznych i administracyjnych na U.J. trudno mi określić dokładnie termin ukończenia całości. Jeśli uda się zorganizować dalsze prace zlecone w zakresie poprzednio wymienionym, a podpisany otrzyma roczny urlop od zajęć uniwer-

syteckich - tom ten uda się prawdopodobnie oddać do wydawnictwa z początkiem 1968 r.

Henryk Markiewicz

Literatura XX wieku

Część końcowa podręcznika historii literatury polskiej obejmie zakres zjawisk objęty w tytule, który celowo podkreśla jedność rozwojową tej literatury, a nie tyle widoczne w świadomości kolejnych pokoleń i grup literackich jej zróżnicowania na trzy ogniwa:

- I. Literatura Młodej Polski (1890-1914).
- II. Literatura okresu 1914-1939;
- III. Literatura Polski Ludowej (z wyłączeniem lat okupacji).

Tego rodzaju zasadnicze stanowisko metodologiczne i periodyzacyjne pociąga za sobą następujące konsekwencje:

- a) uznanie całego okresu Młodej Polski jako bardziej przynależnego do literatury narodu mającego rychło odzyskać swoją niepodległość, aniżeli do XIX-wiecznej literatury porozbiorowej;
- b) "zanizanie" progów periodyzacyjnych, jakie w świadomości kolejnych okresów dzieliły np. Młodą Polskę od dwudziestolecia międzywojennego czy drugie dziesięciolecie owego okresu od piśmiennictwa Polski Ludowej;
- c) podobnie jak w częściach poprzednich położono nacisk na proces historycznoliteracki, jego ciągłość i dialektyczne przemiany, aniżeli na sylwetki pisarza.

Na obecnym etapie pracy rozpoczętej w roku 1961, przerwanej w latach 1963-1965, przewiduje się ukończenie części I (Młoda Polska) w pierwszej połowie roku 1968, części II (1914-1939) do końca roku 1968. Nie jest wykluczone, że daleko posunięte zaawansowanie prac nad "Obrazem literatury polskiej XIX i XX wieku" na odcinku chronologicznym obejmującym Młodą Polską wpłynie przyspieszająco na pierwszy z podanych terminów. Rozmiar każdego z dwu wskazanych tomów obejmie ok. 300-400 str. druku przy czym autor dąży do tego, ażeby - zezwględu na użyteczność dla studenta pozostać przy liczbie niższej.

Do pracy nad częścią III "Literatury polskiej XX-go wieku" będzie można przystąpić dopiero po ukończeniu wymienionych opracowań, przy czym zdaniem piszącego, winno to być dzieło zbiorowe.

Kazimierz Wyka

2. PLAN BADAŃ NAUKOWYCH IBL NA LATA 1966-1967

Część opisowa

Prace Instytutu Badań Literackich są planowane w trzech podstawowych grupach. Na czoło pierwszej grupy wysuwają się opracowania podręcznikowe, przede wszystkim trzyltomowy podręcznik historii literatury polskiej do użytku szkół akademickich, nauczycieli itp. Będzie to pierwsza nowoczesnie pod względem metodologicznym i materiałowym ujęta synteza historii literatury polskiej. Dyskusja nad podstawowym zarysem tej syntezy, zwłaszcza nad okresami przełomu, w których się spotykają specjaliści z różnych epok, odbyła się już w r. 1965. Zasadnicze zamknięcie prac autorskich nastąpi w latach 1966-1968.

Pracy nad podręcznikiem towarzyszyć będą dyskusje wewnętrzne w zespole autorskim nad następującymi kluczowymi problemami metodologicznych podstaw literaturoznawstwa: charakter procesu funkcjonowania teorii odbicia w relacjach: literatura - rzeczywistość społeczna; charakter procesu literackiego i jego stosunek do rozwoju społeczeństwa; światopogląd literatury w jego stosunku do modelu światopoglądów epoki; historia, literatura a historia idei; koncepcja dzieła literackiego jako całości strukturalnej w jego związkach genetycznych i funkcjonalnych z osobowością twórcy oraz stanem literatury i społeczeństwa; styl jako indywidualna modyfikacja systemu językowego i poetyki okresu.

Dyskusje nad wymienionymi problemami badawczymi będą kontynuowane w toku prac nad przygotowywaną szerszą syntezą historii literatury polskiej, która planowana jest na lata na-